

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ως παράγοντας συμπερίληψης. Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Μαρία Λιάρου

Μαρία-Ειρήνη Τσουράκη

Αγγελική Χατζηγεωργίου

Συμπερίληψη και εκπαίδευση

- UNESCO, 1994
Αποδοχή της διαφορετικότητας, εξάλειψη των διακρίσεων και ενεργή συμμετοχή όλων στην κοινωνία
- ΟΗΕ, 2015
Διασφάλιση μιας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, που προάγει ευκαιρίες δια βίου μάθησης για όλους σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης

Συμπερίληψη και βιβλιοθήκες

Ενίσχυση κοινωνικής αλλαγής:

- 1) στο σπίτι
- 2) στο σχολείο και το περιβάλλον εργασίας
- 3) στη βιβλιοθήκη

Κοινωνικός ρόλος βιβλιοθήκης:

Μια βιβλιοθήκη καλύπτει τον κοινωνικό της ρόλο όταν είναι ένας χώρος διαθέσιμος και προσβάσιμος σε όλους, ανοιχτός στη διάχυση ιδεών, στην επικοινωνία και τη μάθηση

Συμπερίληψη και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

Μια ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη οφείλει:

- να υποστηρίζει τη δίκαιη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την έρευνα και τη διδασκαλία
- να εκσυγχρονίζεται με βάση τις τρέχουσες κοινωνικές ανάγκες και επομένως να έχει συμπεριληπτικό χαρακτήρα

Μοντέλο συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης (1/2)

- Joanne Kaeding (2015)
- Βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι βιβλιοθήκες σε άτομα με αναπηρίες
- Αποτελείται από 6 στοιχεία
- Αλληλοσυμπληρώνονται, δεν είναι αλληλοεξαρτώμενα ούτε πρέπει να υπάρχουν όλα για να θεωρηθεί μια βιβλιοθήκη συμπεριληπτική

Μοντέλο συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης (2/2)

Στοιχεία μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης/ J. Kaeding (1/4)

1. Συλλογές

- Braille
- ακουστικά βιβλία (mp3)
- epub
- daisy
- μεγεθυμένα βιβλία

2. Φυσικά εμπόδια (χώρος και εξοπλισμός)

- Προσβασιμότητα στον χώρο
- Κατάλληλα σχεδιασμένος φυσικός χώρος
- Εξοπλισμός υποστηρικτικής τεχνολογίας

Στοιχεία μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης/ J. Kaeding (2/4)

3. Εκπαίδευση

Προσωπικό βιβλιοθήκης

- Συλλογές
- Υποστηρικτική τεχνολογία
- Ευαισθητοποίηση πάνω σε θέματα ΑμεΑ
- Υποστηρικτική συμπεριφορά

4. Συνεργασίες

Ιδρύματα, οργανισμοί και φορείς που σχετίζονται με ΑμεΑ

Στοιχεία μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης/ J. Kaeding (3/4)

5. Δράσεις και εκδηλώσεις

- Ανάπτυξη κρατικών ή εθνικών προγραμμάτων και δράσεων
- Συνεργασίες με τοπικούς και εκπαιδευτικούς φορείς για συνδιοργάνωση δράσεων

6. Προώθηση υπηρεσιών

- Ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης
- Κοινωνικά δίκτυα
- Τύπος

Στοιχεία μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης/ J. Kaeding (4/4)

και...

Υποστηρικτική διοίκηση

- Θεμέλιος λίθος
- Δημιουργία στρατηγικού πλάνου με συμπεριληπτικές πρακτικές
- Εξασφάλιση οικονομικής στήριξης
- Σταθερή υποστήριξη

Μοντέλο συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης προσαρμοσμένο στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

- Μοντέλο συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης της Kaeding κατάλληλο και για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες
- Εντάσσοντας την εκπαίδευση των χρηστών ΑμεΑ
  - Ενίσχυση ενεργής συμμετοχής
  - Δυνατότητα «εκπαίδευσης του εκπαιδευτή» (train the trainer)
- Ενισχύοντας τις συνεργασίες και την προώθηση υπηρεσιών

Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης (ΒΚΠ) ΑΠΘ

Υπηρεσία Υποστήριξης Ατόμων με Αναπηρία ΒΚΠ ΑΠΘ

- Μάρτιος 2019, Φοιτητικό Αναγνωστήριο ΒΚΠ
- Η Υπηρεσία απευθύνεται και εξυπηρετεί άτομα με εντυποαναπηρία Νόμος 4672/2020 – ΦΕΚ 48/Α/4-3-2020
- Έργο «Κοινωνική μέριμνα φοιτητών του ΑΠΘ», Συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» του Εταιρικού Συμφώνου για το πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020
- Επιστημονικός Υπεύθυνος έργου Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας, καθηγητής κ. Δημήτριος Κωβαίος

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (1/7)

1. Συλλογές

- Συγγράμματα και υλικό ηλεκτρονικών μαθημάτων σε προσβάσιμη μορφή (Braille, doc, pdf, epub)
- Επικοινωνία με διδάσκοντες/διδάσκουσες και εκδότες
- Επεξεργασία και μετατροπή υλικού σε προσβάσιμους μορφότυπους
- Διάθεση συγγραμμάτων μέσω της Προσβάσιμης Πολυτροπικής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ελεγχόμενης Πρόσβασης AMELib (Accessible Multi-modal Electronic Library)

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (2/7)

AMELib

- Ψηφιακή βιβλιοθήκη με βιβλία σε διάφορους προσβάσιμους μορφότυπους (epub, daisy, doc, pdf, mp3)
- Η δημιουργία της ξεκίνησε το 2015, πρωτοβουλία ΒΚΠ Παντείου Πανεπιστημίου
- Συμμετέχουν ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μέλη του ΣΕΑΒ, η Εθνική Βιβλιοθήκη και φορείς που εξυπηρετούν εντυποανάπηρα άτομα
- Πρόσβαση με κωδικούς ελεγχόμενης πρόσβασης
- Σύσταση Συνεργατικού Δικτύου Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας
- Εμπλουτίζεται και εκσυγχρονίζεται συνεχώς
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» στο πλαίσιο της πράξης «Προηγμένες, Κεντρικές Υπηρεσίες Ψηφιακών Βιβλιοθηκών Ανοικτής Πρόσβασης ΣΕΑΒ»

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (3/7)

2. Φυσικά εμπόδια (χώρος και εξοπλισμός)

- Προσβάσιμοι χώροι
- Ειδική σήμανση, ρυθμιζόμενα έπιπλα, κατάλληλος φωτισμός, ελεγχόμενος θόρυβος
- Εξειδικευμένοι σταθμοί εργασίας για τους εντυποανάπηρους χρήστες με την κατάλληλη υποστηρικτική τεχνολογία
  - Εργαλεία
  - Λογισμικά

Εργαλεία (1/5)

Συσκευή οθόνης Braille

Εκτυπωτής Braille

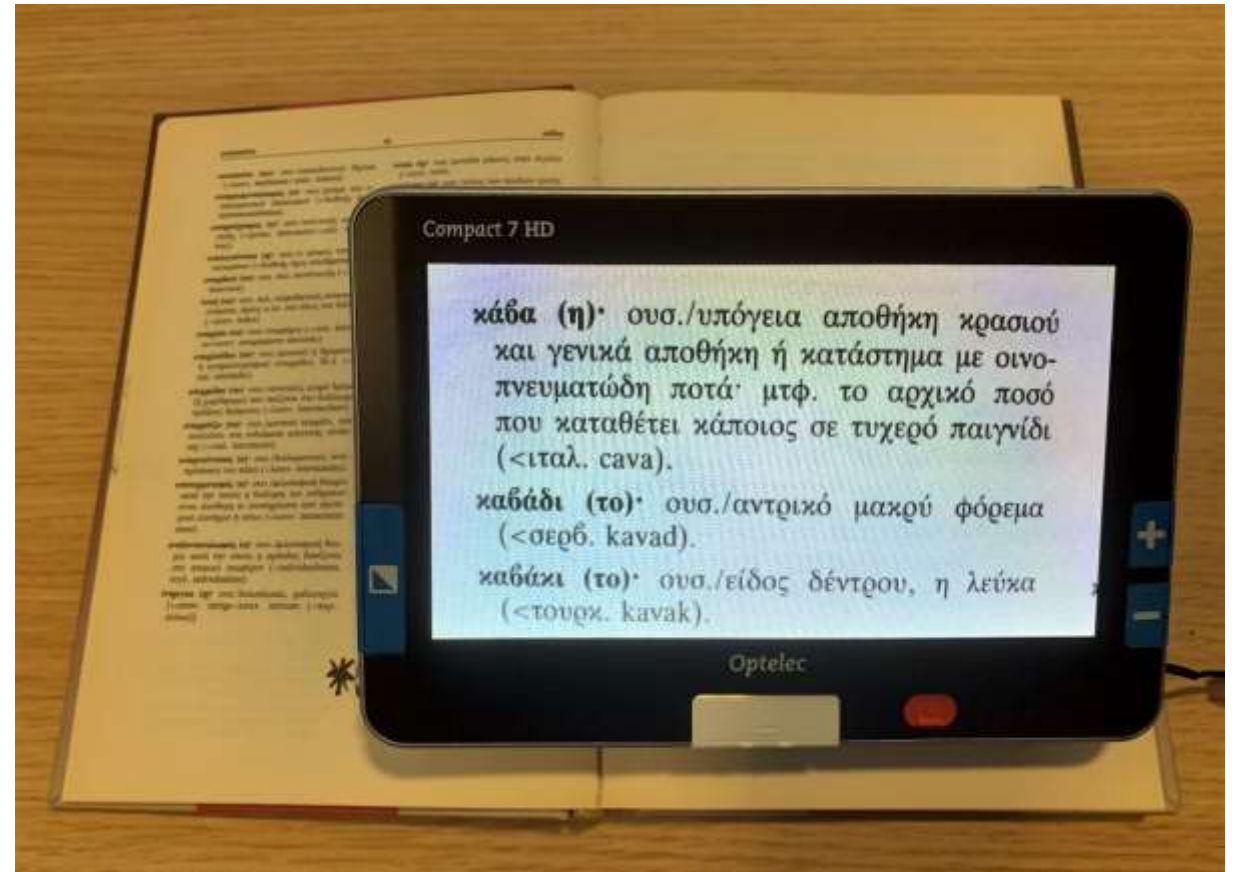

Εργαλεία (2/5)

Τηλεόραση κλειστού κυκλώματος

Φορητή συσκευή κλειστού κυκλώματος

Εργαλεία (3/5)

Συσκευή παραγωγής ανάγλυφων
γραφικών ΡΙΑΦ

Φορητή Μηχανική Γραφομηχανή Braille

Εργαλεία (4/5)

Πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων
Big Keys

Βραχίονας στήριξης διακοπών
εναλλακτικών ποντικιών

Εργαλεία (5/5)

Ποντίκι Ιχνόσφαιρα

Ποντίκι Μοχλός

Εργαλεία

Λογισμικά

- Supernova
- Easy Reader
- Λογογράφος ΕλληνοΑγγλικός
- Ανεξάρτητη Μονάδα Ανίχνευσης Ματιών για εξομοίωση του ποντικιού
- ABBYY FineReader

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (4/7)

3. Εκπαίδευση

Προσωπικό

- Υποστηρικτική τεχνολογία
- Συμμετοχή σε ενημερωτικές δράσεις σε θέματα που αφορούν ΑμεΑ
- Επικοινωνία και συνεργασία με αντίστοιχες υπηρεσίες, φορείς αλλά και τα ίδια τα άτομα με εντυποαναπηρία

Χρήστες

- Χώροι
- Υπηρεσίες βιβλιοθήκης για ΑμεΑ
- Υποστηρικτική τεχνολογία
- Άλλες διαθέσιμες υπηρεσίες εντός του ΑΠΘ

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (5/7)

4. Συνεργασίες

- Γραφείο Υποστήριξης Φοιτητών Ευαίσθητων Κοινωνικών Ομάδων ΑΠΘ, Επιτροπή Υγείας ΑΠΘ, Κέντρο Ενταξιακής Πολιτικής ΑΠΘ
- Συνεργατικό Δίκτυο Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας ΣΕΑΒ (AMELib)
- Κέντρα που εκπαιδεύουν και στηρίζουν ΑμεΑ, συνοδούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, ειδικούς στην υποστηρικτική τεχνολογία και γονείς ατόμων με αναπηρίες
- Συνεργασία με τα ίδια τα άτομα με εντυποαναπηρία
- Ομάδα Προσβασιμότητας ΣΕΑΒ

Ομάδα Προσβασιμότητας του ΣΕΑΒ

- Η Ομάδα Προσβασιμότητας συγκροτήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΣΕΑΒ στις 16/12/2020
- Αποτελείται από 8 άτομα που εργάζονται στους φορείς: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Εθνική Βιβλιοθήκη, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστήμιο Πατρών και Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Στόχος:
  - Διαμοιρασμός τεχνογνωσίας
  - Συγγραφή και δημοσίευση κοινών οδηγιών για την παραγωγή προσβάσιμων μορφότυπων
  - Διοργάνωση και παρουσίαση σχετικών σεμιναρίων
  - Συνεχής ενημέρωση των φορέων που συνεργάζονται με αυτήν προκειμένου οι βιβλιοθήκες να εξελίσσουν τον συμπεριληπτικό τους χαρακτήρα προλαμβάνοντας τις ανάγκες των ΑμεΑ

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (6/7)

5. Δράσεις και εκδηλώσεις

- Οργάνωση ημερίδων σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ανοικτής Γνώσης Ελλάδας για την ανοικτή πρόσβαση “Open Access Week”
- Ως μέλος της Ομάδας Προσβασιμότητας του ΣΕΑΒ διοργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων
- Συμμετοχή με ομιλίες σε σεμινάρια, ημερίδες και συνέδρια

Εφαρμογή μοντέλου συμπεριληπτικής βιβλιοθήκης στην ΒΚΠ ΑΠΘ (7/7)

6. Προώθηση υπηρεσιών

- Ιστοσελίδα ΒΚΠ
- Κοινωνικά δίκτυα
- Ενημερωτικά ηλεκτρονικά μηνύματα προς την πανεπιστημιακή κοινότητα
- Συνεργασίες εντός και εκτός πανεπιστημίου
- Παρουσιάζοντας τις υπηρεσίες στον τύπο
- Συμμετοχή σε σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια

Η συμβολή της Υπηρεσίας Υποστήριξης ΑμεΑ ΒΚΠ ΑΠΘ στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος συμπερίληψης

- Εγγεγραμμένοι χρήστες της Υπηρεσίας: 33
- Υλικό που έχει επεξεργαστεί και μορφοποιηθεί: 272 συγγράμματα, 53 αρχεία ηλεκτρονικών μαθημάτων
- Διαφορετικές αναπηρίες: ολική και μερική τύφλωση, σωματική ανικανότητα και δυσλεξία
- Χρήστες από διάφορες σχολές: Νομική, Φιλοσοφική, Παιδαγωγικό, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Θετικών Επιστημών, Επιστημών Υγείας και Πολυτεχνείο
- Χρήστες προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί και υποψήφιοι διδάκτορες
- Τρεις αποφοιτήσεις
- Σταθερή και αυξανόμενη χρήση της υπηρεσίας

Μια ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη μπορεί να θεωρηθεί συμπεριληπτική όταν...

- Οι συλλογές, τα προγράμματα, οι υπηρεσίες, οι δραστηριότητες και οι τεχνολογίες που χρησιμοποιεί είναι σχεδιασμένα ώστε να μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των χρηστών της
- Εξασφαλίζει την προσβασιμότητα μιας υπηρεσίας και όχι μόνο τη διάθεσή της
- Ανταποκρίνεται στις διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών της και της κοινωνίας και υποστηρίζει τις αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν προς την κατεύθυνση αυτή
- Συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της κοινωνικής βιωσιμότητας

Ευχαριστούμε πολύ

Υπηρεσία ΑμεΑ, Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ
ameasupport@lib.auth.gr

Περισσότερες πληροφορίες:
<https://www.lib.auth.gr/amea>